

LISTEK.

Slovenski mučenec.

(Povest. Spisal Fr. Kralj).

(Dalje.)

„Pozdravljen, brat, v Gospodu“, se poslovi Tihomil od ribiča in mu poda frankovski denar. Hlastno stegne ribič roko po denarju, a kar naenkrat odtegne desnico kakor bi ga bil pičil gad; in frankovski denar zazveni po peščenih tleh. Preko dlani Tihomilove desnice se je črtal zarastek, ki ga je precej zapazil ribič. Bil je vznemirjen za trenotek, a le za tre notek. Potem pa pobere denar in ničesar ne odvrne na pozdrav. Le sam pri sebi zamrmra: „On je, on, nisem se motil.“

„Izgubljena krščanska ovčica“, misli sam pri sebi Tihomil in odide za Rastkom. „Bog daj, da bi tega ribiča mogel izpreobrniti!“

Čez nekaj trenutkov sta že izginila tujec in Rastko za drevjem.

Ko sta onadva že izginila za drevjem, dvignil je ribič pest in lisičje zvijačnosti posmeh mu je zalgal na obrazu:

„Poznam te dobro. Da ni bilo danes Rastka, bil bi te že danes ohladil v Savi. A čakaj, saj ti ne odide. Ti si moja huda vest! Čemu si me prišel vznemirjati po mnogih letih?“ je zapretel za tujcem in odšel v koč.

Onadva nista slišala več ribičevega pretenja, ampak sta bila kmalu v živahnem razgovoru. Tihomil je srčno želel, kaj več izvedeti o teh krajih, zato je bil Rastko vesel, ker je vsa njegova zunanjsčina kazala blago in odkritosrčno dušo.

„Tvoj oče bi se torej rad pokristjanil?“ začne Tihomil.

„Po—krist—janil?“ počasi in z nekakim strahom ponovi Rastko tujčovo besedo.

„Vi ne veste, da so naš oče silno hudi na kristjane in jih vedno preganjajo. Ali ste morda Vi tudi kristjan?“ Z nekakim boječim glasom izgovori zadnje vprašanje, kakor bi se bal, dobiti pritriljen odgovor. Rad je imel tujca in videlo se mu je, da bi najraje videl, da bi tujec ne bil kristjan.

„Ne boj se me, mladi prijatelj! Res sem kristjan, in edina sreča na svetu je ta, da sem. Zakaj pa sovražijo tvoj oče kristjane?“ vpraša prijazno misijonar.

„Ne vem natančno, a kolikor sem izvedel, so mi ugrabili kristjani v nekem boju edinega brata. Odpeljali so ga menda na Furlansko. Od tega časa sovražijo oče kristjane. In tudi jaz jih moram, saj tolikokrat hrepenim po bratu, katerega nisem nikoli poznal.“ Živo in gorko je govoril te besede, saj so mu šle iz srca.

„Kdaj so ga ugrabili?“ povzame zopet tujec.

„O, to mora biti že davno. Oče pravijo, da je več kot 20 let. Vi ste tako dobri in prijazni, da Vas imam rad. Zato Vas ne bom peljal k očetu, ker bi Vas zaprl, če bi rekli, da ste kristjan. Saj so tudi oni dan zaprli nekega tujca. Kar v tej-le hiši ostanite, pa bom prihajal k Vam. Tukaj so dobri ljudje; jaz ho—dim velikokrat k njim“, svetuje mladenič sopotniku.

In res se je pokazala med drevjem prijazna kmečka hišica, ki je sta, a bolj na samem. V daljavi pod gozdom je stalo na vzvišenem mestu gradu podobno poslopje: Beli kamen, kjer vlada Rastkov oče Radej, župan in glavar.

Tihomil je hitro v duhu presodil vso stvar. Nasvet dečka mu je ugajal in čimdalje bolj ga je vzbujal. Uvidel je, da ga je hotel ribič preslepiti in je spoznal, da je najbolje, če je previden. Tako bo najlažje razširjal Kristusovo vero. Samo to mu ni bilo jasno,

kakšen namen je imel ribič pri tem. Saj je vendar kristjan; čemu ga torej želi pogubiti? Oh, Tihomil se ni poznal zlobe sveta...

„Prav imaš, mladi prijatelj. Ostal bom tukaj. Prihajaj k meni rad. Spoznal boš, kaka sreča je, biti kristjan. Pojdi k očetu, da te kdo ne zapazi pri meni. Naš Gospod naj te blagoslovi in da svojo milost.“

Zadnjih besedi ni več razumel Rastko, saj mu je prvič na uho zazvenel glas: milost.

„Gospod, daj mi milost, da privedem v Tvoje naročje to blago dušo“, vzdihnil je proti nebu Tihomil in ločila sta se.

III.

Prijazna in lepa je bila Vitigojeva hiša, proti kateri je nameril Tihomil svoje korake. Krog in krog je bila obsajena s sadnim drevjem. Prestopil je leseni prag in stal v nizki, od dima zakajeni veži. Nasproti mu je prišel v tem trenutku Vitigoj, mož pri štiridesetih letih, prikupljivega in prijaznega obraza.

„Gospod z vami!“ pozdravi Tihomil.

„In s tvojim duhom!“ odvrne Vitigoj vzradoščen in mu poljubi roko. To je bil navadni pozdrav krščanskih Slovencev, s katerim so se spoznavali medsebojno kristjani v tedanjih časih.

Zopet se je Tihomil vzradostil. Saj je v kratkem času dobil že drugega kristjana v tem kraju. To mu je dalo upanje, da bo blagoslovljeno njegovo delo, ker so njih srca kolikor toliko že pripravljena vzprejeti Kristusovo vero.

„Sreča je obiskala mojo hišo, da morem v njo sprejeti misijonarja. Dobro došli!“ S temi besedami pelje Tihomila v nizko sobico, kjer je sedela na beli klopi Vitigojeva žena Dobroslava in 10letna hčerka Nadica. Začuden je gledala Nadica tujca, saj ta misijonar ni nič podoben onemu, ki jo je pred letom dni krstil. Vendar je vstala in na materino povelje poljubila Tihomilu roko.

„Pomislite našo srečo! Bog nam je dal misijonarja. Ostanite dalje časa pri nas, kajti dela bo obilo: saj je še skoro vsa okolica poganska!“ S prosečim glasom je govoril Vitigoj te besede. In skrbna gospodinja je hitela v kuhinjo, da postreže trdnemu popotniku po svoji moči.

„Ali ste že dolgo kristjani? In kako ste postali?“ Tihomilov obraz je seval od tihe sreče in gorke hvaležnosti do Boga, ki ga je privedel tako nepričakovano v krščansko hišo.

„Pred tremi leti nas je krstil krški misijonar, ko je prvič došel v te kraje. Lansko leto pa je podučil Nadico za sv. krst. A drugi so skoraj še vsi pogani.“

Zardela je Nadica, ko je čula svoje ime in bilo jo je sram pred tujim človekom. A ko ji je dal Tihomil lepo podobico, bila sta takoj prijatelja.

„Brodnik je tudi kristjan, ali ne?“

Začuden je pogledal Vitigoj Tihomila pri teh besedah.

„Ne, ta ne more biti; vsaj jaz ga še nisem nikoli videl v naši družbi. Pa saj je tudi poseben zapupnik županov, ki smrtno sovraži kristjane. Krškega misijonarja je imel župan dolgo časa zaprtega. Izpuštili ga je moral še-le na povelje našega velikega vojvode, ki je prijazen naši veri.“

Tihomil ni hotel ničesar odvrniti, da ne bi krivo sodil brodarja; a to ga je še bolj potrdilo, da Dragomiru ne sme veliko zaupati, da njemu ni prijazen.

„Toda, častiti oče, kdo je Vas napotil k nam?“

Po kratkem premolu je začel Vitigoj, ki je komaj čakal, da bi kaj več izvedel o Tihomilu.

„Županov sin Rastko. Toda on ne ve, da ste sploh kristjani?“

„Seveda ne, ker mislim, da je tako bolje. Prihaja k nam vsak dan, in upam, da bo v njem zmaga—la milost božja, zlasti sedaj, ko ste Vi med nami. A ker njegov oče tako sovraži kristjane, zato je bolj varno, da ne ve, da smo kristjani tudi mi. Nikdar bi ga

potlej več k nam ne pustil. To sovraštvo traja že nad 20 let. Bilo je okrog l. 800. Takrat se je vnela vojska med Slovenci in Franki. Jaz sem bil oni čas še mladenič in z navdušenjem smo hiteli v boj za prostost domovine. Res smo se borili kot levji, a nismo bili kos premoči sovražnikov. Mnogo izmed naših je padlo na bojišču; med njimi tudi moj brat, žalibog — kot pogan. Župan je poveljeval našemu oddelku. A poleg sramotnega poraza ga je še nekaj bolelo. Ko je prišel domov, je našel svojo hišo prazno: ugrabili so mu sovražniki edinega sina, 3letnega Radoslava. Vse povpraševanje in poizvedovanje po njem je bilo brezuspešno. Od tedaj pa črti kristjane, češ, da so mu uropali otroka krščanski Franki. In kako ste Vi prišli ravno v naš kraj, ki je tako zapuščen? Posebna milost božja Vas je pripeljala semkaj, da boste mogli obilo delati v blagor Slovencev.“

Ko je videl Tihomil, kako zaupljiv in odkritosrčen je proti njemu Vitigoj, začel je tudi sam pripovedovati o svojem življenju:

„Kje sem se rodil, ne vem. Odkar pomnim, sem bil v oglejskem samostanu. O moji mladosti mi niso hoteli ničesar povedati, ali pa morda tudi sami niso mnogo vedeli. Solal sem se pri dobrih duhovnikih in sklenil sem, postati misijonar, da oznanjujem Gospodovo ime poganskim rodovom. Pri odhodu mi je rekel predstojnik: „Ti si Slovenec, zato te pošljem na Slovensko. Izpreobračaj jih in oznanjuj Kristusa svojim rojakom!“ Zato sem pač z veseljem hitel v Gospodov vinograd in Bog daj, da bi mogel veliko delati v Njegovo čast in slavo. Ko sem šel semkaj, mi je bilo vse nekako domače, kakor bi bil kdaj že videl te kraje. In tudi pri vas se čutim tako domačega, kot bi bil vaš brat. Pa saj smo vsi kristjani bratje med seboj, sinovi istega Očeta!“

Zadnje besede je govoril z onim ognjem, ki prešinja navdušeno apostolsko srce. Kdor ima tako ljubezen do svetega poklica, lahko vse pretrpi, vse prenese, vse žrtvuje...

Solnce se je nagibalo k zatonu.

V takih in enakih prijaznih pogovorih je potekal čas, da skoraj niso vedeli, kdaj. Mrak je objel srečno krščansko družino, ki je bila vsa blažena, da je vsprejela pod svojo streho misijonarja.

In mnogokrat je še poljubila oni večer Nadica podobico sv. Neže mučenice. In moral je Tihomil povedati njeno življenje in mučeniško smrt. Plakala je dobra Nadica od sočutja in trdila, da je pripravljena tudi sama kri preliti za Kristusa.

IV.

Gotovo je, da so bili Slovenci že v začetku sedmega stoletja naseljeni po sedanjih slovenskih deželah in še dalje naprej. Po veri so bili seveda pogani. A že zgodaj so začeli k njim pošiljati misijonarje iz Ogleja in Solnograda, da so oznanjevali našim pradedom Kristusovo vero.

Ob času naše povesti je bilo krščanstvo že precej razširjeno po naših deželah. Le po goratih in bolj samotnih vaseh in selih so se prebivalci še trdovratno oklepali svojih krivih bogov. Zlasti so zavirali delovanje misijonarjev poganski župani, ki so imeli veliko oblast nad svojimi seljaki. Sicer so slovenski knezi, ki so bili že sami kristjani, podpirali misijonarje v njih prizadevanju in kaznovali župane, a ni mnogo pomagalo. Saj je o malokateri županovi krivici in grozovitosti izvedel veliki knez, kajti takrat ni bilo take zveze med posameznimi kraji kakor dandanes. Zato so župani lahko kruto in samolastno preganjali misijonarje in vernike. Med takimi župani je bil tudi Radej, Rastkov oče. Zato se je po njegovih vaseh le počasi razširjala krščanska vera. Znano nam je že, da je zaprl v ječo krškega misijonarja in ga le prisiljen osvobodil. Take so bile razmere ob času, ko je prišel Tihomil oznanjevat pravo vero.

(Dalje prihodnjič.)

Iz celega sveta.

Uspeh policijskega psa. V hišo Jana Bohača v Nemecki Lhoti pri Pribramu na Češkem se je utihotapila te dni tolpa cigánov in odnesla mnogo perila, blazin in obleke. Da bi se prišlo tatvinam na sled, je prišel stražmojster Jan Suchy s policijskim psom vred iz Piska na lice mesta. Toliko, da je prišel pes v Bohačevo hišo, je pa izvolal sled in tekel h kopici, stoječi na travniku pri Nem. Lhoti. In v kopici je dobil res orožnik perilo in obleko. Nadaljno zasledovanje je prekinila noč, zakaj pes je sledil globoko v gozd. Je sledil globoko v gozd. Naslednjega dne se je zasledovanje nadaljevalo, in pes je privedel stražmojstra do ciganskega tabora v gozdu pri Zbirovu. Vse reči so dobili v ciganskih vozeh in mnogo drugega nakradenega blaga. Orožnika sta nato odvedla tatinsko cigansko druhal k okrajnemu sodišču v Pribramu. Vri pes!

Prvo zlato v Rusiji se je našlo ravno pred 100 leti. Bilo je pa tako-le: Ob Melnovni, pritoku čusovajske reke na Uralu, so se igrali otroci in pobirali iz vode gladke kamenčke, 4letna deklica Katja Bogdanov je našla posebno lepo, več lotov težko rumeno grudico, ki jo je nesla domov kazat materi. Mati jo je pokazala očetu in ta svojim tovarišem-delavcem iz demidovskih fužin. Spoznali so, da je grudica pravo zlato. Ko je izvedel o tej najdbi fužinski ravnatelj, je dal deklico poklicati k sebi; tu ji je vzel zlato, nato pa zapovedal, da jo pretepejo s šibami. Zlato se je namreč našlo na fužinski posesti in ravnatelj se je bal, da bi krona ne vzela fužin. Vendar se je vest o zlati najdbi bliskovito hitro razširila na Uralu še-le 11 let

kasneje, to je l. 1824. V pralnici za zlato, ki stoji na tistem mestu, kjer je pred sto leti uboga mala Katja našla prvo zlato, se je dosežaj proizvedlo 4000 pudov zlata. O nadaljni usodi Katje Bogdanove tovarniška zgodovina ničesar ne omenja. Sedanjí posestniki zlatih pralnic ji nameravajo postaviti spomenik.

Najhitrejšje zvezde. Dolgo je trajalo, predno so zvezdastalnicam ugrabili njih ime. Preje so res smatrali stalnice za stalne zvezde, ki mirujejo na svojih mestih od vekomaj. Še-le, ko je dobila astronomija (zvezdoznanstvo) v uporabo linejše priprave za opazovanje neba, so opazili, da se stalnice premičejo in so njih premikanje tudi izračunali. Sicer so opazili njih premikanje samo pri manjšem številu stalnic, toda že to število upravičuje domnevno, da vse stalnice potujejo v neizmernem prostoru z večjo ali manjšo hitrostjo. Saj vemo vendar, da hiti solnce z vsemi svojimi planeti po svoji večni poti z neznansko hitrico 23 kilometrov na sekundo. Čeprav se zdi hitrica 23 kilometrov silna, da si je niti predstavljati ne moremo, vendar še davno ni največja, ki so jih dognali pri stalnicah. Zvezdogledi so dognali na novi zvezdarni v Mount Wilson v Kaliforniji pri več stalnicah še večjo naglico. Omenjena zvezda se premiče s hitrostjo 98 km na sekundo. Zdaj so pa izračunali pri drugi stalnici, imenovani Lalande 28.607, hitrost nič manj kakor 170 km na sekundo. To je po sedanjih merjenjih največja hitrost.

Bolgarski car pri pogrebu svoje služkinje. V Ebentalu na Nižjem Avstrijskem je umrla dolgoletna kastelanka tamošnjega koburškega gradu, gospodična Karolina Ptacnik. K njenemu pogrebu je prišel tudi bolgarski car Ferdinand v spremstvu dvornega svet-

nika Fleishmanna in tajnika Vajha. Car ni bil samo navzoč pri blagoslovljenju trupla v župni cerkvi, temveč je šel za krsto do groba, kjer je kratko molil in vrgel lopatico prsti na krsto.

Nemški prestolonaslednik strugar. Nemški prestolonaslednik, ki se je naučil strugarstva, ker se mora vsak Hohenzollere naučiti kakega rokodelstva, si je v svoji vili priredil popolno strgarsko delavnico, ker se hoče v strugarstvu umetniško dovršeno izučiti.

Milijarder brez vinarja. Njujorski bogataš Carnegie nima nikoli pri sebi niti vinarja denarja. Te dni je z avtomobilom prehitro vozil po mestnih ulicah, zato ga je redar ustavil in zahteval od njega predpisano denarno kazen. Milijonar pa kakor navadno ni imel niti vinarja pri sebi. Zato so ga odpeljali v zapor, kjer je moral biti tako dolgo, da je prišel njegov tajnik in plačal zanj naloženo globo. Ko so ga nato prijatelji vprašali, zakaj vendar ne nosi s sabo nobenega denarja, je milijonar odgovoril: „Kako naj nosim, ko mi je tako nerodno, imeti pri sebi denarnico, brez denarnice pa vse izgubim!“ Rečež.

Biseri v obedu. Iz Filadelfije v Ameriki poročajo: Ruski turist Jurij Rogovy je jedel nedavno s svojo ženo v neki restavraciji ostrige. Prva ostriga, v katero je Rogovy ugriznil, je vsebovala nekaj trdega, kar je Rogovy vrgel na tla. Ko je ugriznil šesto ostrigo, našel je zopet nekaj trdega. Pljunil je stvar v roko in po pregledovanju mu je padlo v glavo, da je ta kamenček mogoče biser. Šel je z ženo k nekemu draguljarju, kateri mu je ponudil za kamenček 5000 dolarjev. Prva trdina v ostrigi je bil pa biser za 200 dolarjev.